

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 33467
Nom: Família i menor
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2026-27

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1306 - Grau Educació Social	Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació	3	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1306 - Grau Educació Social	Intervenció Socioeducativa I	OBLIGATÒRIA

COORDINACIÓ

SAHUQUILLO MATEO PIEDAD MARIA

RIQUELME SOTO VERONICA

RESUM

La matèria de Família i Menor, de la qual presentem aquesta guia, s'integra en el Títol d'Educació Social que es va aprovar pel reial decret 1393/2007 i que comença en la Universitat de València en el curs 2009-2010. En concret, s'emmarca dintre de la matèria Intervenció socioeducativa I que inclou, a més d'aquesta assignatura, Pedagogia Social i Intervenció educativa en processos de desadaptació social. Aquesta disciplina suposa una aposta ferma i innovadora des de la Universitat de València, concretament des de la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació, en el marc del EEES. Així, comença la seva marxa en aquests moments sent de caràcter obligatori en els nous plans d'estudi, si bé podem parlar de l'existència d'una assignatura optativa, denominada Pedagogia Familiar, estretament vinculada a aquesta que ja estava present en el Títol de Diplomant en Educació Social corresponent al Pla d'Estudis de Diplomant/a en Educació Social per la Universitat de València, RESOLUCIÓ de 24 de juliol de 2000, de la Universitat de València (Estudi General) (BOE, de 17 d'agost de 2000). Família i Menor capacita a l'alumne en l'àmbit relacionat amb les tasques d'educació, formació i intervenció en l'àmbit socioeducatiu (tant en l'àmbit no formal com informal de l'educació), concretament en el camp de l'educació especialitzada amb els menors i les seves famílies, de desenvolupament comunitari i promoció social i de planificació, gestió i avaluació en l'àmbit en el qual ocupa les seves funcions, trobant-se per tant més vinculat a aquestes àrees.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

No s'han especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE**1306 - Grau Educació Social**

Que els estudiants hagen demostrat posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé descansa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi.

Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Que els estudiants puguen transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Que els estudiants sàpien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.

Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS**1. Conceptualització i evolució de la família i el menor**

Aquesta Unitat Temàtica obeïx a la necessitat de comprendre com es conceptualitza i ha anat evolucionant la família com agència educadora de primer ordre en relació amb el menor, en el marc de la nostra disciplina. Per a això, després d'haver estudiat la necessitat i importància de la mateixa i del menor com subjecte de necessitats i drets, ens embarquem en la seva anàlisi en profunditat, atenent a la conceptualització de la família i a les funcions que aquesta ha d'ocupar i a les diferents tipologies familiars que el menor viurà el seu procés educatiu i de desenvolupament, diferenciades sota tres criteris: formes, dinàmica familiar i problemàtica bàsica. Aquest constituïx sens dubte un dels aspectes conceptuals més importants de la disciplina i, al mateix temps, de l'acompliment professional futur dels nostres alumnes. Al

seu torn, acredita cert gradient de complexitat que es justifica, entre uns altres, des de la dificultat intrínseca que comporta l'anàlisi i estudi d'aspectes com els ja assenyalats. En la Unitat s'incorpora, a més, l'anàlisi de les diferents perspectives des de les quals s'ha conceptualitzat a la família i al menor que coexisteixen en la disciplina, a fi de dotar a l'alumne de diferents eines per a escometre els estudis sobre la disciplina. D'aquesta manera, aquesta Unitat Didàctica resulta especialment propícia per a realitzar diferents activitats d'aprenentatge, tal com ocorrerà en les següents, donada el vessant aplicat de la nostra assignatura.

2. L'educació familiar com a competència parental

Esta Unitat centra la seua atenció en una de les dimensions definitòries de l'educació familiar: la família com a espai educatiu. Serà en la següent Unitat Didàctica on l'alumne s'endinse en la complexitat de l'educació familiar des de l'àmbit professional, però en este cas s'entén com a competència parental, com a responsabilitat original i pròpia de pares i mares.

En aquest sentit, al llarg dels tres temes que componen esta segona unitat ens endinsarem en els principis sobre els quals se sustenta l'educació del menor en el context familiar i que servixen de referent en el quefer quotidià de tantes famílies, així com en la complexitat dels Estils educatius com a constructes que servixen de guia i que es configuren a partir de la pròpia pràctica educativa.

No hi ha dubte que tot això s'aborda tenint present al menor com a subjecte actiu però també receptor de l'educació familiar. En definitiva serà ell qui es constituïska en objecte de l'educació dels seus pares però sobretot qui reba, de primera mà, les influències derivades d'esta educació per a la seua construcció personal i social.

3. L'educació familiar como a competència professional: tendències, problemes i desafiaments

La tercera i última Unitat temàtica de la nostra assignatura centra la seva atenció en la labor dels professionals en l'àmbit de l'educació familiar, recollint plantejaments essencials en relació amb la labor que ocupen però també amb les situacions complexes que, amb freqüència, han d'afrontar i els enfocaments des dels quals, majoritàriament, treballen. A través dels temes que componen aquesta Unitat l'alumne anirà endinsant-se en diverses qüestions directament vinculades amb el seu futur desenvolupament professional, si bé la unió teoria-pràctica professional ha vingut plantejant-se al llarg de tots els temes anteriors també. Les estratègies que poden engegar-se per a treballar amb les famílies així com els recursos a utilitzar seran objecte d'estudi al llarg d'aquesta Unitat temàtica, atenent en tot moment a la labor del professional i a la necessitat d'implicar activament a les famílies. Tal com ocorria en les dues Unitats anteriors, al llarg d'aquest l'alumne realitzarà diferents activitats d'aprenentatge en les quals serà necessari aplicar els coneixements que es van adquirir.

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria-Pràctiques	60,00
Total hores	60,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	10,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	30,00
Estudi i treball autònom	12,00
Preparació de classes	12,00
Preparació d'activitats d'avaluació	8,00
Resolució de casos pràctics	20,00
Total hores	92,00

METODOLOGIA DOCENT

Metodologia orientada al treball sobre la totalitat del grup-classe:

- Lliçó Magistral Participativa
- Aprenentatge per descobriment
- Discussió en grup, debat, etc.
- Activitats complementàries

Metodologia orientada al treball en petit grup o individual:

- Projectes d'investigació
- Elaboració de reflexions, comentaris de text, etc.
- Pràctiques d'aula: aplicacions de la teoria, estudis de casos, solució de problemes, aprenentatge de l'ús de proves i instruments
- Tutories
- Seminaris

AVALUACIÓ

La evaluació de los alumnos contemplará los siguientes aspectos:

a) **Examen oral-Entrevista** de las cuestiones referidas al programa de la asignatura (contenidos teóricos explicados por la profesora y lecturas realizadas por el alumno/a en relación con los temas) así como de un monográfico elegido por el alumno/a. El valor de la entrevista será un **40 %** de la calificación final.

b) **Cuaderno de Actividades Aprendizaje:**

Informe de las actividades de aprendizaje realizadas. El valor de este apartado será un **20%** de la calificación final

c) **Trabajo de investigación en equipo.** Se realizará durante el curso un trabajo de investigación relacionado con los temas de la materia. El trabajo se expondrá en clase. El valor del trabajo en grupo será un **40%** de la calificación final.

La realització fraudulenta de proves d'avaluació i el plagi en treballs d'avaluació seran considerats conforme al Reglament d'avaluació i qualificació de la UV (ACGUV 108/2017) i al Protocol d'actuació davant pràctiques fraudulentes (ACGUV 123/2020).

L'ús de tecnologies (inclosa IA), que no siga prèvia i expressament autoritzat pel professorat, per a confeccionar materials d'avaluació, permetrà que aquests no siguen considerats com d'autoria pròpia i seran tractats segons la reglamentació vigent i el Codi de Convivència i Bones Pràctiques de la UV (ACGUV

300/2023, DOGV, núm. 9747/18.12.2023).

BIBLIOGRAFIA

- Referències bàsiques
Cánovas, P. y Sahuquillo, P. (2014) Familias y menores: retos y propuestas pedagógicas. Tirant lo Blanch.
Mèlich, J. C. (2021). La fragilidad del mundo: ensayo sobre un tiempo precario. Tusquets.
Orte, C., Pascual, B., & Sánchez-Prieto, L. (2024). La formación de los profesionales en programas de educación familiar: claves para el éxito. Ediciones Octaedro.
Sahuquillo, P., Riquelme, V. y Cánovas, P. (2022). Educación, familias e infancia: desafíos y propuestas. Tirant lo Blanch.
Torío, S.; Rodríguez, y García-Pérez (2022). La parentalidad positiva y la teoría de la autodeterminación: un avance en la formación parental. En S. RIVAS; BELTRAMO, C. (Coords.) Parentalidad positiva. Una mirada a una nueva época. Pirámide. (pp. 47-65).
Torre Puente, J. C. (2001). Orientación familiar en los contextos escolares. Universidad Pontificia de Comillas.
- Referències complementàries
Aguilar, M.C. (2002) Educación familiar: Una propuesta curricular y disciplinar. Aljibe.
Barudy, J., Dantagnan, M. (2006) Los buenos tratos a la infancia. Gedisa.
Barudy, J., Dantagnan, M. (2010) Los desafíos invisibles de ser madre o padre: manual de evaluación de las competencias y la resiliencia parental. Gedisa.
Beck, U., Beck-Gernsheim, E. (2003) La reinención de la familia. Paidós
Broffnenbrenner, U. (1987) La ecología del desarrollo humano. Paidós
Buxarrais, M.R., Zeledón, P. (2004) La familia un valor cultural. Desclée De Brouwer.
Cánovas, P., Sahuquillo, P. (2007) La mediación familiar en López, R. (Coord.) Las múltiples caras de la mediación. Valencia: Universitat de València. 119-145.
Cánovas, P., Sahuquillo, P. (2010) Educación y diversidad familiar: aproximación al caso de la monoparentalidad. Educatio Siglo XXI. 28,1, 109-126.
Cánovas, P., Sahuquillo, P. (2010) Educación familiar y mediación televisiva. Revista Interuniversitaria de Teoría de la Educación. 22, 117-140.
Cyrulnik, B. (2009) El amor que nos cura. Gedisa.
Cánovas Leonhardt, P.; Sahuquillo Mateo, P. M.; Císcar Cuñat, E. y Martínez Vázquez, C. (2014). Estrategias de intervención socioeducativa con familias: Análisis de la orientación familiar en los servicios especializados de atención a la familia e infancia de la comunidad valenciana. Educación XX1, 17 (2), 265-288. doi: 10.5944/educxx1.17.2.11491
Císcar, E.; Martínez, C.; Cánovas, P.; Sahuquillo, P. (2009). Orientación Familiar. De la capacidad de la funcionalidad. Tirant lo Blanch.
Ferré, A. (2022). Cuéntalo con muñecos. Orientaciones prácticas para terapia y asesoramiento. Octaedro.
González Vázquez, A. (2021). Las cicatrices no duelen. Planeta.
Gonzalo Marrodán, J. L. (2021a). Traumaterapeutas en la caja de arena. Sentir.
Gonzalo Marrodán, J. L. (2021b). Una nueva vida florece. Historia resiliente de mi adopción.

Sentir.

Jiménez Ramírez, G. Y., Cortes Flores, A., & Luna Jiménez, M. D. (2024). Estrategias de acompañamiento familiar en la educación preescolar durante el contexto mexicano de la pandemia. *Actualidades Investigativas en Educación*, 24(3), 132-165.

Martínez Torralba, M. A. y Vásquez-Bronfman, A. (2006) *La resiliencia invisible: infancia, inclusión social y tutores de vida*. Gedisa.

Melero, R. y Cantero, M. J. (2021). Validación del Cuestionario de Apego Adulto-Revisado (CAAR). *Revista de psiquiatría y salud mental*. <https://doi.org/10.1016/j.rpsm.2021.09.003>

Orte, C.; March, M.; Ballester, L.; Touza, C.; Fernández, C.; Oliver JL.. (2008) *Programa de Competencia Familiar (PCF). Manual del Programa de Competencia Parental. Manual del formador y de la formadora*. Fundación La Caixa.